

ABONNEMENT

Pays étrangers

Pour un an : 2 Dolars

Edition spéciale : 3 Dolars

ADRESSE

«Idjtihad» Constantinople

Téléph : 20865

xxviième ANNÉE

15 Juillet 1932

İÇTİHAAT

Türkçe ve Fransızca

İLMİ, EDEBİ, İKTİSADİ

No : 349

ABONNEMAN

Seneliği (24 Nusha) Türkiye

için: 2 1,2, Â'lâ kâğıdlısı

5 liradır

ADRES

Cıgaloğlunda İctihad Evi

Tarihi Te'sisi :

1904 — Genève

Yirmi yedinci sene

15 Temmuz 1932

evvelâ öldüğünü zan ettim fakat hafif , hafif nefes alıyordu .

Ne yapacağımı şaşırdım . Bir otomobil çağırdım fakat Aliyi arabasına, almadı . Oradan geçen bir yük arabasına arabacının yardımile koduktan sonra bir otelin pis yatağı üstüne yatırdık . O halâ hareketsizdi, ağzından köpük köpük salyalar geliyordu . Bir doktor çağırdık . Parlak bir kutudan bir iğne çıkararak alinin pis bacağına bir pamuk parçasile oğdu , igneyi hareketsiz adestesine batırdı . Bir iki dakika sonra Alinin gözleri aralandı , göz kapakları titredi ve loş odasını aydınlayan küçük pence-reye baktı . Kefen bezi kadar beyaz yüzünde hafif bir penbelik uçu ve yayıldı . Ali hayata dönüyordu .

Doktor bana dönerek :

— Diline ve koluna nüzül isabet etmiş, bu adam çok yaşamaz dedi .

* *

Bir son bahardı . Ağaçlar solmuş sarı yapraklarını yollara döküyordu . Şehirden dışarıda bir kahvede oturmıştım Önüme Ali dikildi . Yine o pis nasırlı avucunu uzatmış bekliyordu . Ağzından hırıltılar çıkıyordu . Bakışı müphem ve donuktu . Bir kaç para verdim , dudakları acı, acı büküldü , göz kapakları gözlerinin üstüne indi , tohaf, tohaf hırladı , sonra bastonunun üstüne dayanarak uzaklaştı . Kolu bir paçavra gibi sarkıyordu , boğuk nefeslerle soluyordu .

Ben o gün orada geceye kadar bekledim , masa, masa dolaşan Alinin hayalini takib ettim . İçimde git gide bir nedamet hissi büyüyordu . Alinin o acı çehresi, kinli bakışları zihnimin içinde mevhum bir hayal halini alıyordu . Sanki işaret parmağıle beni gösteriyor ve göğsünün içinden kopan hırıltılarla beni itham ediyordu . Hal lisanile diordu : Beni niçin kurtardın . 4 Temmuz 1932 **Tevfik Fuat**

CİHANIN ŞİMDİKİ İNKİŞAFI

HAYALLAR VE HAKİKATLAR

Büyük hakim Dr. Gustave Le Bon un son eserlerinden Türkceye tercemesi basılmaya başlamış olan bu çok mühim kitapdan :

[Maba't]

Ölümler fazla muhafazakâr olduklarından, muhtin tahavvülatına tebe'an değişmeye mahkûm olan dirilerle ba'zan mübarezeye girişirler . O zaman, ölümlerin yahud dirilerin galebe etmiş olmasına göre, kavmler mufritâne olan siyasî « Combinaison » lar , arasında irticac ederler .

* *

Ölümler ve diriler arasındaki bu niza'lar , İngilterede olduğu gibi Fransada da müşahede olundu . Fakat vahdeti henüz nâ tamam olan Fransada daha sık sık müşahede olundu . Yüz elli seneden beri inkılablarımız bir kaç senelik fasılaları biri birinden ayrıldı . Müsâvat ve hürriyeti te'sis etmek iddi'asında bulunan büyük inkılabı , bütün hürriyetleri ilga ve

vücuda getirdiği zadegânla eski müsavatsızlıkları yeniden te'sis eden bir askerî diktatör ta'kib etti . Bu askerî diktatörün yerine eski regimi az çok i'ade etmek iddi'asında bulunan ve socialist inkılabcıları yere çarpan hükümdarlar , sonra meşrutî bir kiral geldi . Bunlar nihayet milleti o kadar korkuttular ki geçici bir refahdan sonra , Psychologia'î hataları Fransayı harabiyete sürükleyen bir diktatörü [1] , halkın âzim bir ekseriyyeti alkışladı . Bu diktatörün yerine geçen Cümhuriyyet, elli seneden ziyade bir müddetden beri devam ediyor , Saltanat hanedanına a'id inkılaplardan masun kaldısada, regim tahavvülatına [ya'ni usulî idare tebeddülâtına] hiç bir suretle

[1] Üçüncü Napoléon.

mani' olmadı: On kadar Re'isi Cümhurdan yarısı iktidar mevki'inden çekilmeye mecbur oldular ve hükümet şekilleri meşhur bir généralın Re'isi Cümhurluğu zamanında mufrıt « Conservatisme » ile, uzun dinî tazyikler devrinde, yine mufrıt olan Radicalisme arasında irticac etti.

Büyük muharebe bu ihtilaflara muvakkaten nihayet verdi. Aradan çok geçmedi ihtilaflar tekrar başladı ve Fransa, yine anarchie ile irtica' arasında ebedî irticacına tekrar düştü.

Fransa, hali hazırda, « Extrémiste » ya'ni mufrıt teş'irlerin galib olduğu bir devrde, ya'ni sermayeye ve sanayi'a karşı tehditlerin, sınıf mücadelelerinin (Alsace)da dinî tazyiklerin, ilâh. rayekân olduğu bir devrde bulunuyor. Bütün bu ihtilaflar ölümlerle diriler arasındaki çarpışmalardan husule geliyor.

DÖRDÜNCÜ MEBHAS

PSYCHOLOGIA HATALARININ SİYASÎ NETİCELERİ

Hakikati halde Darülfünun felsefesinin temelini teşkil eden Kant « Rationalisme » i, akli mantığın da'ima bigâne olduğu vakayı'ı, akli mantıkla izah etmeye çalışır.

Laboratoirin da, âlimin muhakemelerinin esası, tecrübe ve müşahededir; Pek az mu'akalede, pek az muhakemede bulunan avam halkın ise, kendilerine telkin olunmuş icthadlardan gayri icthadları yoktur.

Temamen ilmî mevzu'lar haricinde en danışmend adamların ekseriya avami nasın icthadlarından daha esaslı icthadları yoktur. Bundan dolayı siyasi siretleri, siyasi hareketleri ba'zan bu kadar hatalarla meşbu'dur.

* *

Yüz elli seneden beri vakı' olan hadiselerin yalnız bir kaçı nazara alınarak denilebilir, ki Tarihimiz, büyük bir kısmı itibarile, psychologia hatalarıyla vücade gelmiştir.

Napoléon u, sukutunu ihzar etmiş olan İspanya ve Rusya seferlerine girişmeye sevk eden bu nevi' hatalar olmuştur.

Diğer bir Psychologia hatası da Onuncu Charles a kararnameleri i'lân ettirmiş ve bu keyfiyyet onun sukutunu mucib olmuştur.

Daha mühim diğer bir Psychologia hatası, (Üçüncü Napoléon) u Avusturya aleyhine (Prusya) yı teşvika sevk etmiştir; halbuki (Üçüncü Napoléon) un bir sözü, Prusyayı bu muharebe den kolayca men' edebilirdi. Sadowa [1] yı intac eden bu hata, ki biraz sonra (Sedan) [2] ı doğuracak idi, İmperatorluğun sukutunu celb etti. Bu hata yalnız İmperatorun şahsî bir hatası değil, ma'serî bir hata oldu. çünkü müte-neffiz gazeteciler ve Darülfünun mensubları da dahil oldukları halde Fransızların ekseriyyeti Prusyanın muzafferiyetini kemali şevk ve heyecanla karşıladılar.

(Almanya) nın 1918 senesinde mağlubiyeti de İmperator Wilhelm tarafından irtikâb edilen ağır bir Psychologie hatasının neticesidir: ordusuz, muhariblerle ticareti sayesinde zengin olmuş bir tacirler milletinin, zaten kendisini alakadar etmeyen bir harbe girmek fikrinde asla bulunmayacağını farz etmekle pek musib düşündüğünü zan ediyordu; bina'en aleyh, tesbit olunan hududları geçen gemiler, bî perva torpillenebilirdi.

Akliyyen oldukça musib olan bu ihticac, ma'serî mantık nokta'i nazarından pek yanlışdı. Bu hususî mantığın kanunlarıyla daha ziyade ünsiyyetli olan (Kayser) anlamış olmalıydı, ki bir kavmin yaralanan izzeti nefsi o kavme bütün menfa'atlarını unutturur. Hakikati halde, akli mantığın kanunlarıyla ma'serî mantığın kanunlarının müşterek ölçülere malik olmadıklarını bilmemek yüzünden mağlub oldu.

[Bitmedi]

[1] (Prusya) nın 3 temmuz 1866 da (Avusturya) yı mağlub ettiği Behemia kasabasının ismidir.

[2] Prusyanın (Fransa) yı 1870 de mağlub ve İmperator (Üçüncü Napoléon) u 100,000 kişilik bir ordu ile beraber esir ettiği yer.

(Müessis sahibi : Dr. AB. Djeddet)
Mes'ul imtiyaz Sahibi avukat İrfan Emin

[İsmail Hakkı matbaası]